

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMÜ EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür (Type): İnceleme Makalesi

Gönderim Tarihi (Submission Date): 17/01/2025

Kabul Tarihi (Acceptance Date): 06/03/2025

Yayınlanma Tarihi (Publication Date): 30/06/2025

Atıf Künyesi (Citation): Yalçın, A. (2025). Bronz Çağı'ndan Bugüne Yerleşim Adı Olarak Ura'nın Devamlılığı. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 13-26.

DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.1622209>

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf Gayri Ticari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) olarak lisanslıdır.

Dergide yayımlanan makalelerin bilimsel ve hukuki sorumluluğu tamamen yazar(lar)ına aittir.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their published work and their work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).

The scientific and legal responsibility of the articles published in the journal belongs entirely to the author(s).

BRONZ ÇAĞI'NDAN BUGÜNE YERLEŞİM ADI OLARAK URA'NIN DEVAMLILIĞI

Ayhan YALÇIN*

Öz

MÖ 3. binyıl içinde Anadolu'ya yapılan Luvi göçleri sonrasında güney Anadolu'da da Luvi nüfusu yaygınlaşır. Asur Koloni Çağı'nda, MÖ XIX. yüzyıla gelindiğinde bugünkü Silifke yerleşimi yakınlarında da Luviler yaşamaktadır. MÖ XIII. yüzyılın metinlerindeki destansı anlatım, MÖ XIX. yüzyılda Ura'nın, Akdeniz ticaret hayatında oldukça etkin bir liman olarak yer almaya başladığı düşündürmektedir. Ura kelimesinin Luvice'de büyük-ulu anlamına geldiği kabul edilir. Ura adı, Hitit Kralı I. Arnuwanda (MÖ XV. yüzyıl sonu MÖ XIV. yüzyıl ortası) döneminde yöredeki yerel ileri gelenlerle yapılan anlaşma kayıtlarında da yer alır. Ura, MÖ XIII. Yüzyıla gelindiğinde, bir liman ve tüccar şehri olarak öne çıkar. Bu dönemde Hititler'in Akdeniz'de kontrol ettiği en önemli limandır. Ura, Hitit devletinin yıkılmasından sonra da unutulmaz ve Demir Çağı'nda Asur Kralı II. Sargon'un seferleri sırasında (MÖ 715) Harrua biçiminde görünür. MÖ VI. yüzyıl ortasında Babil Krallığı bölgedeki Pirindu krallığı üzerine sefer düzenler. Bu seferler sırasında Ura, bir liman adı değil, dağlık alanda bir başkent adıdır. Bu durumda anlaşılmaktadır ki Ura kelimesi, tarih içinde sadece bir kent adı değildir. Daha geniş anlamda bir bölge adıdır. Kilikya'da Helen kolonilerinin kurulması sonrasında ve Helenistik Dönem'de Ura kelimesi, Hyria veya Hermia biçiminde telaffuz farkıyla yaşamaya devam eder. Orta Çağ'da Kilikya'ya Türk (Anadolu Selçuklu) seferlerinin başlamasıyla, Ura kelimesi Türkçeye de geçer. Bunun sonucunda, 16. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu tahrir kayıtlarında, Silifke'ye bağlı bir köy adı olarak yer alır ve Türkçe'de 16. yüzyıldan günümüze kadar "Ura" veya "Uğra" olarak söylenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ura, Harrua, Liman, Başkent, Luviler.

* Emekli Öğretim Görevlisi, Mersin. E-posta: ayyalcin33@gmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8818-0517>.

CONTINUITY OF URA AS A SETTLEMENT NAME FROM THE BRONZE AGE TO TODAY

Abstract

Following the Luwian migrations to Anatolia in the 3rd millennium BC, the Luwian population spread to southern Anatolia as well. During the Assyrian Colonial Age, 19th century BC, the Luwians lived near the current settlement of Silifke, among others. The epic narratives of the texts of the 13th century BC suggest that Ura began to prosper as an active port of Mediterranean trade routes in the 19th century BC. There is evidence that the word Ura means great in Luwian. Likewise, the word Ura appears in the agreement records made with local notables in the region during Hittite King I. Arnuwanda's (late 15th century BC - mid 14th century BC) reign. In the 13th century BC, the settlement of Ura came to the fore as a port and merchant city. Ura was the most strategic port controlled by the Hittites in the Mediterranean during this period. Ura would not disappear from records after the collapse of the Hittite state. In the Iron Age, during the campaigns of the Assyrian King Sargon II (715 BC), the name Ura appears in the form of Harrua. In the middle of the 6th century BC, the Babylonian Kingdom organizes a campaign against the Pirindu Kingdom in the region. During these campaigns, Ura was not the name of a port city but the name of a capital in a mountainous area. Following this, it is understood that the word Ura is not simply the name of a single city. It is the name of a region in a broader sense. After the establishment of Greek colonies in Cilicia and in the Hellenistic Period, the word Ura continues to exist with a difference in pronunciation as Hyria or Hermia. With the beginning of the Turkish (Anatolian Seljuk) campaigns to Cilicia in the Middle Ages, the word Ura also enters Turkish. As a result, it appears in the 16th century Ottoman Empire census records as the name of a village affiliated to Silifke and has been pronounced as "Ura" or "Uğra" in Turkish from the 16th century to the present.

Keywords: Ura, Harrua, Port, Capital, Luwians.

Giriş

Anadolu'nun coğrafi konumu, ilk yerleşimlerin ortaya çıktığı dönemlerden itibaren hem bir geçiş güzergâhı hem de bir yerleşim alanı olmuştur. Bu nedenle, Anadolu'ya uğrayan insan toplulukları, diğer bölgelerde olduğu gibi, yaşadıkları yerleri isimlendirmişlerdir. Bu bağlamda günümüzde Silifke olarak adlandırılan yerleşim alanı civarının bilebildiğimiz en eski adı, *Ura*'dır. Bu ad, ilk olarak Hitit kralı I. Arnuwanda döneminden itibaren (MÖ XV. yüzyıl) geçer.

Bu çalışmada Ura adının MÖ XV. yüzyıldan günümüze kadar kullanılma süreci sorgulanmaktadır. Daha sonra, Helenistik ve Roma dönemlerinde resmi kayıtlarda bu adın yerine başka adlar kullanıldığı görülse de Ura adının kullanımı bugüne kadar unutulmadan devam etmiştir. Bu nedenle Ura adının yaklaşık 4 bin yıllık bir geçmişi olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Bu çalışmanın ilk bölümünde Ura/Silifke civarının, maddi kalıntılar ve tarihsel/jeolojik harita ışığında Neolitik ve Kalkolitik çağlarındaki durumu özetlenmiştir. İkinci bölümde, Bronz Çağı ve Hititler Döneminde Ura adının ortaya çıkışı ve kullanım süreci tarihsel gelişmelerle birlikte açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde, Demir Çağı ve Helenistik Dönem'de Ura adının kullanımındaki değişim ele alınmaktadır. Dördüncü bölümde ise Roma-Doğu Roma dönemleriyle Türkler/Osmanlı döneminde Ura adının son kullanım durumu açıklanmaktadır.

1. Neolitik'ten Kalkolitik'e Geçiş Dönemi

Silifke ve yakın çevresinde, insan yaşamına dair en eski kanıtlar, Kılıç Kökten'in araştırmaları ile ortaya çıkarılmıştır. Kılıç Kökten, 1957 yılında yüzey araştırmaları kapsamında Paleolitik buluntuların yer aldığı Taşucu'ndaki Sırtlanini mağarasını inceleyip duyurmuştur. Yine aynı dönem kalıntılarına rastlanabileceği ihtimalini değerlendirdiği Silifke/Sayağzı Mahallesi yakınlarındaki Kocayar sığınağı, Kızılin, Akin, Küllüklün, Aptalin ve Gülnar yolundaki Melengiç Boğazı mağaralarına dikkat çekmiştir¹.

Paleolitik Dönem ile ilgili adı geçen sınırlı bilgiyi bir yana bırakırsak, Ura adının kastettiği yer olan Silifke ve çevresinde insanların yerleşik olarak yaşadığının kanıtlanabileceği en eski dönemin Kalkolitik Dönem olduğu söylenebilir. Bu konuda, 1950 ve 60'lı yıllarda James Mellaart ve David H. French'in yaptığı yüzey araştırmaları hâlâ en önemli bilgi kaynaklarıdır. French'in araştırmasına göre Silifke Kalesi çevresi, Sarıcalar höyüğü ve Tekir Hüdede/Hüdede höyükleri yüzeyinde özellikle Kalkolitik Dönem kırmızı-koyu kahverengi ve devetüyü rengi seramik kalıntılarına rastlanmıştır². Ahmet Ünal'ın keşfettiğini belirttiği Taşucu ve Akyapı höyükleriyle³ şu an hızla yok edilen Gülümpeşalı höyüğü ise hiç incelenip değerlendirilmemiştir.

Neolitik dönemin yaşanması kuşkuyla olsa da Kalkolitik Dönem yaşantısının kesin olduğu dile getirilen bu yerleşim kalıntıları, MÖ 4000-3000 arasında bölgenin yerleşim yapısı hakkında da fikirler vermektedir. Gerek kale etekleri ve gerekse Hüdede ve bugün yok olan Sarıcalar höyükleri, adı geçen dönemde yerleşimlerin yine Göksu Nehri güzergâhına paralel tarzda ortaya çıktığını göstermektedir. Çünkü her üçü de -nehirin yatağı zaman zaman değişse de- yatağa çok yakın pozisyonda yer almaktadırlar. Göksu Deltası'nın jeolojisi ve coğrafyası üzerine Orhan Gürbüz ve Özcan Koç'un araştırmaları sonucunda ortaya koydukları 2000-2500 yıl önceki antik çağ Göksu Deltası kıyı hattı, yerleşimlerin bulunduğu hat ile uyumludur. Çalışmada, bu uyumluluğu gösteren Göksu Deltası haritası da yer almaktadır. Bu harita, Koç'un araştırmasında yer alan haritayı esas alarak eklemeler yaptığımız haritadır⁴. Bu haritada (Şekil.I) Hüdede höyüğünün bulunduğu yerde, Göksu Nehri'nin ağzının, tam bir liman biçiminde olduğu görülmektedir. Hüdede höyüğü de bu limana bitişiktir. Delta, bu uzun zaman dilimi içinde çok büyük ölçekli alüvyon malzeme ile dolarak yükselmiştir⁵. Haritaya göre deniz, deltanın batısında da bugünün Çavuşbucağı, Gülümpeşalı mahallelerine bitişik olarak gösterilmektedir.

¹ Kökten, 1958: 12.

² French, 1965: 181.

³ Ünal, 2003: 27.

⁴ Koç, 2007: 83. Alternatif harita için: Gürbüz, 1994: Fig. I.

⁵ 1984-2017 yılları arasında, sadece 33 yılda bile "Göksu deltası kıyı çizgisi değişim oranlarının bazı bölgelerde bir hayli yüksek olduğu ve bu durumun kıyının geometrik gelişimini önemli ölçüde etkilediği gözlemlenmiştir" (Kılar & Çiçek, 2018: 102).

Şekil 1: 2000-2500 Yıl Önce Göksu Deltası Kıyı Çizgisi ve Ura Limanının Olası Yeri (Harita aslı: Koç 2007, 83).

Bu durumda, Roma Dönemi'nden en az 3000 yıl önce, yani Bronz Çağı başlangıcında denizin, bugünkü Silifke kentinin bulunduğu alana daha da sokulmuş olduğunu söylemek mümkündür. Öte yandan, yörede Kalkolitik ve Erken Bronz Çağı yerleşim yapısının birebir belirlenmesini sağlayan kazı ve araştırmalar yapılmasa da Göksu Nehri vadisindeki Kilisetepe ve Mersin Yumuktepe bulgularına dayanarak yerleşim yapısı, biçimi, tercihleri ve sosyal ekonomik uğraşlar için adı geçen yerlerde çıkarılan sonuçlar burası için de ihtiyatlı olmak kaydıyla kabul edilebilir. Ancak en önemlisi, Göksu Deltası'nın bir bütün olarak Suriye-Ortadoğu-Kıbrıs-Doğu Akdeniz havzası ile İç Anadolu arasında kültürel, ticari, endüstriyel geçiş güzergâhı olduğunu⁶ kesinlikle söyleyebiliriz. Yerleşimlerin çapı ve büyüklüğü

⁶ French, 1965: 179; Kurt, 2001: 102.

düşünüldüğünde ise şimdiki verilerle bunların, Tarsus Gözlükule ve Yumuktepe yerleşimleri düzeyinde ve büyüklüğünde olmadığı görülmektedir. Diğer bir deyimle bu yerleşimleri daha ziyade küçük köy veya ticari uğrak noktaları olarak görmek gerekir.

2. Bronz Çağı ve Hitit Döneminde Ura Adı ve Ura'nın Yeri, İşlevi

Anadolu'da Erken Bronz Çağı içinde, özellikle MÖ III. bin başlarından itibaren batıdan Orta Anadolu'ya ve MÖ 2400 civarında güneye, Kilikya'ya yapıldığı düşünülen Luvi istila ve göç dalgalarının⁷ Yumuktepe'de görülen izlerinin Anadolu'nun iç bölgeleriyle bağlantı sağlayan en iyi iki geçişten birisi olan Göksu Vadisi'ne de ulaşması beklenir. Nitekim Kilisetepe kazılarında elde edilen bilgiler⁸ Silifke ve Göksu Deltası ağzı için de geçerlidir. Erken Bronz Çağı'nın Göksu Deltası'ndaki nadir bilgi kaynakları olan noktalar, Yine Silifke Kalesi'nin olduğu tepenin etekleri, Sarıcalar ve Hüdede höyükleridir. Buralarda yapılan yüzey araştırmaları, Kalkolitik'ten Bronz Çağı'na en azından kullanılan eşyalar bağlamında yerleşimdeki sürekliliği ve çevre bölgelerle etkileşimi göstermektedir⁹. Tay projesi kapsamında Silifke Kalesi civarında yapılan araştırmada, burası düz yerleşim olarak tanımlanmış ve MÖ III. bin yıl çanak çömleklerinin de bulunduğu ve bu yerleşimin Erken Bronz Çağı'na kadar gittiği saptanmıştır¹⁰.

Luvi göçleri sonrası yörenin nüfus yapısında meydana gelmesi beklenen değişimleri biz, kısmen kullanılan eşyalardan gözlemleyebilirsek de daha net kanıtları ancak yazılı belgelerden görebiliriz. Hitit yıllıklarında, kral I. Arnuwanda'nın seferleri nedeniyle (MÖ XV. yüzyıl sonu ile 14. yüzyıl ortası) yöredeki insanlara değinilir ve Ura adı ilk kez duyulur. "Ura protokolü olarak literatüre geçen" -Arnuwanda'nın yerel kabile ileri gelenleriyle yaptığı- anlaşma, yöredeki Luvilerin henüz devlet örgütlenmesi düzeyine ulaşmamış olduğunu gösterir¹¹. Artık, *Ura* sözcüğü yöre için binyıllar boyu temel belirleyici coğrafi adlandırma olacaktır.

Ura¹² adı, MÖ XIII. yüzyıla ait diğer bir belgede de geçer. Bu belgenin içeriği destansı bir metindir ve MÖ XIX. yüzyıla ait olan ticari faaliyetlere değinir. Bu metin (KBo 12.42 + ABoT 49), Ura limanı ve Ura'lı tüccarların Eski Asur Ticaret kolonileri çağındaki etkinliğinden söz eder. Bu metinde, "Ura'lı ve Zallara'lı tüccarlar, bol miktarda köle (NAM.RA), tahıl, şarap, sığır, koyun, katır, merkep, gümüş, altın, lapislazuli, Babil taşı, dağ kristali, demir, bakır, tunç ve kalay getirip onları stokta tutmakla övünmektedirler"¹³.

Hitit İmparatorluk çağının sonlarında, yani Geç Bronz Çağı'nda İmparatorluğun Doğu Akdeniz üzerinden ihtiyaçlarının giderilmesinde en önemli işlevi üstlenen liman, Ura'dır. Bu bağlamda özellikle kral III. Hattuşili (M.Ö. 1267-1237)¹⁴ döneminde belgelerde liman olarak Ura

⁷ Macqueen, 2013: 30.

⁸ Erhan, 2009: 34-37.

⁹ French, 1965: 177-201.

¹⁰ Bakar, 2015: 28.

¹¹ Ünal, 2003: 18-19. Matessi, 2021: 13.

¹² Ura kelimesi Luvice olup "büyük" demektir (Laroche, 1959: 102). Ahmet Ünal ise Ura kelimesinin Luvice 'büyük-ulu' anlamına geldiğini reddetmektedir. Ünal, bu kelimenin Anadolu'da Luvi yayılım alanı dışında da görülmesi nedeniyle Luvice olmadığını, muhtemelen Hattice veya Hurrice kökenli bir sözcük olduğunu savunmaktadır (Ünal, 2002: 139).

¹³ Ünal, 2003: 18.

¹⁴ Tarihlendirmelerde, Trevor Brice'in önerdiği kronoloji (2003) esas alınmıştır.

adı geçer. “Bir tüccar kolonisi kurulmuş olan Ura Limanı, kral III. Hattuşili döneminde ticari bir güç olarak kabul ediliyordu. Ugarit'ten kalkan gemiler mallarını, Ura'da boşaltmaktaydı”¹⁵. Bu dönemlerde Ugarit'te ticaret yapan Ura'lı tüccarlar, *majestelerinin tüccarları*¹⁶ veya *büyük kralın tüccarları*¹⁷ olarak adlandırılmaktadır. II. Şuppiluliuma (M.Ö. 1207- ?) olması gereken Hitit kralı dönemine tarihlenmesi önerilen bir metne göre ise Ugarit kralından 500 ton kadar buğdayın yine Ura'lı tüccarlarca Mukiş'ten getirtilip Ura üzerinden Hatti ülkesine nakledilmesi istenmektedir. Bu talep, benzer metinlerde de yer almaktadır¹⁸. Bu dönemde, Kıbrıs'tan gemilerle nehrin ağzının liman olduğu Silifke'ye (Ura?) gönderilecek mallar, Göksu Nehri'nde nehir tekneleri ile içeriye doğru, Kilisetepe'ye taşınmış olabilir. Daha sonra vadinin yeniden genişlediği Karaman Bucakkışla'ya ulaşıncaya kadar ulaşım karayoluna yönelmiş olabilir. Aksi takdirde, denizasırlı ülkelerden gelen mallar güvenli bir yolla iç bölgelere taşınamazlar¹⁹.

Ura protokolünde adı geçen Ura ve bizce aynı yer olan Geç Bronz Çağı'nda Hititlerin en önemli limanı Ura'nın konumu tarihçiler ve Hititologlar tarafından çok tartışılmıştır: A. Ünal, R. H. Beal, J. Yakar, A. Taffet, O. Casabonne, A. Lemaire, M. Forlanini, L. Zoroğlu, S. de Martino, H.C. Melchert²⁰... Silifke (Seleukia-du-Kalykadnos) ve çevresinde Ura adının yer aldığı herhangi bir yazılı kayıt bulunamasa da²¹ genel kanaate göre Ura'nın Göksu Deltası civarında olduğu kabul edilebilir²². Öte yandan Ali M Dinçol ve arkadaşları tarafından Ura'nın Korykos'a yerleştirilmesi hipotezi hiçbir belgeye dayanmaz, hatta muğlak görünür²³. Ura'nın yeri için A. Ünal, Yumuktepe²⁴; R. H. Beal ise Aydıncık (antik Kelenderis) gibi aykırı önerilerde bulunur²⁵.

Tüm diğer tartışma, öneri ve kanıtlara rağmen, Bizanslı Stephanus'un *Ethnika* adlı eserinde, Calycadnus Irmağı'nın aktığı Isauria'daki Seleucia'nın aşağısında Hyria yer aldığı bilgisi, Casabonne, Lemaire, Forlanini'nin de vurguladığı üzere, oldukça dikkat çekicidir²⁶. Bu ifade bize, Helen çağına kadar adını sürdüren Ura'nın, Helen telaffuzuyla “Hyria” ya dönüşmüş olarak yaşadığını gösterir. Bu ifadedeki “Seleucia'nın aşağısı” vurgusu ise, çok önemlidir. Bu vurgu, daha önce de tartıştığımız üzere, 2500 yıl kadar öncesini gösteren haritalarda hâlâ liman ağzı karakteri gösteren, Kalkolitiğe kadar kanıtlar veren, Silifke'den 7 km kadar aşağıdaki Hudede höyüğü ve yakınlarındaki Saray mahallesi adlandırmalı alanın Ura Limanı olduğu kanısını güçlendirir.

¹⁵ Yakar, 1976: 123.

¹⁶ Ünal, 2003: 21.

¹⁷ Beal, 1992: 70.

¹⁸ Ünal, 2003: 23.

¹⁹ Casabonne, 2005: 67.

²⁰ Melchert, Ura'nın kent olarak en olası konumunun Göksu Nehri'nin ağzında, günümüz Silifke'sinde olduğunu savunmakla beraber, Tarhuntassa vassal krallığı içinde olduğu fikrini reddetmekte ve bu görüşünde, Lemaire (1993) tarafından öne sürülen değerlendirmeyi takip etmektedir (Melchert, 2007: 507-513).

²¹ Casabonne, 2005: 69.

²² Postgate, 2007: 15-18.

²³ Beal, 1992: 69.

²⁴ Ünal, 2003: 24.

²⁵ Beal, 1992: 65-73.

²⁶ Özyıldırım, 2006: 19. O. Casabonne'ye ve M. Forlanini'ye göre Ahmet Ünal'ın söylediğinin aksine, Seleucia'nın önceki adı Bizanslı Stéphanus'un belirttiği Hyria ismi kabul edilebilir bir bilgidir (Casabonne 2005, 69; Forlanini 2017, 24).

Ura'nın yerinin Hudede höyüğü civarı olduğu iddiasını destekleyecek diğer bir kanıt ise Ura protokolüdür (CTH 144, KUB XXVI 29 + KUB XXXI 55)²⁷. Hitit kralı Arnuwanda'nın Ura yerel önderleriyle yaptığı bu anlaşmada/protokolde bazı yerleşimlerin adları geçer: Uksu, Hutu/Hudu, Lalatta, Partanta, Iyaninna. Bu yerleşimlerden üç tanesi bugün de benzer seslerde telaffuz edilmektedir:

1-Lalatta: Roma devri Olba krallığının bazı paralarında "Olba kralı, Kennaton/Kennatis ve Lalatton/Lalassis kabilelerinin kralı" ifadesi yer alır. Bazı antik çağ yazarları Lalassislerin kenti Lalasseis'in, Ermenek Hadim civarında olduğunu belirtir. Ancak Forlanini'nin bu anımsatmasının dışında, Olba bölgesinde de Lalassis kabilesinden bir grup insanın yaşadığı küçük bir yerleşim söz konusu olabilir. Bu durumda Lalatta kelimesinin Lalatta→Lalatton/Lalassis→Lalasseis→Laleşehri biçiminde Helenceye ve Türkçeye geçiş ve dönüşümü olması beklenebilir. Olba kalıntılarının 7 km kadar doğusunda bulunan bir antik yerleşimin bugünkü adı Cambazlı'dır. Burada şimdilik bronz-Hitit çağı kalıntılarına rastlanmasa da burada yaşayan köylüler, eskiden buraya "Lale Şehri" dendiğini belirtmektedir. O halde, Hitit döneminin Lalatta yer adı, Helen telaffuzuyla Lalasseis ifadesine dönüşürken, oradan da Türkçe söylenişe geçerek Lale Şehri'ne dönüşmüş olabilir.

2-Partanta: Osmanlı İmparatorluğu'nun 16. yüzyıl tahrir ve 19. yüzyıl nüfus kayıtlarında Silifke'nin bir köyü olarak Persenti adı geçer. 19. yüzyıl Avrupalı seyyahları da Tekir köyünün bir km doğusundaki Persendy kalıntılarından söz eder. Partanta'nın Persenti/Persendi'ye dönüşmesi²⁸ mümkün olabilir.

3-Hutu/Hudu: Bugün Silifke'nin Tekir (Atayurt) köyünde ve Göksu Deltası kıyısına yakın noktada Topraktepe ya da Hudede/Hudude höyüğü vardır. Bizce, Bronz Çağı'nın Hutu/Hudu sözü uzun tarihsel süreçte Türkçeye Hu+dude=Hü+ dede biçiminde geçmiş olması beklenebilir. Daha önce vurguladığımız gibi, James Mellaart, David H French bu höyükten söz etmiştir. Onların raporlarına göre, burada kalkolitik ve bronz çağları yaşanmıştır. A. Matessi'ye göre de burası, önemli bir limana ev sahipliği yapmak için küçük görünse de Ura limanının yeri için aday olabilir²⁹.

Bu üç yerleşimin, kuzeyde dağlar arasındaki Helenistik ve Roma dönemleri Olba'sı, yani günümüzde bile halk arasında söylenen adıyla Ura'sı ile aynı bölge içinde yer alması ve protokol ya da anlaşmanın da Ura adını içermesi; bunların hepsinin tesadüf olması beklenemez. Bu durum, Ali M. Dinçol'un Ura'nın sadece kent değil bölge adı da olduğu önerisi³⁰ ile rahatlıkla açıklanabilmektedir.

Aşağıda tarafımızdan yeniden düzenlenmiş haritada, Ura bölgesi ve Hitit İmparatorluğu içindeki konumu gösterilmiştir (Şekil 2).

²⁷ Ünal, 2003: 19; Forlanini, 1988: 146.

²⁸ Forlanini, 1988: 146.

²⁹ Matessi, 2021: 13).

³⁰ Dinçol vd., 2000: 14-15.

Şekil 2: Ura Bölgesi ve Hitit İmparatorluğu Dönemindeki Konumu (Harita Aslı: Dinçol vd., 2001: 86).

Halen Tekir köyünde yaşayanlar, Hüdede höyüğünün 300-500 m doğusundaki ırmak kıyısına yakın alana "Saray Mahallesi" demektedir. Burada 30 yıl öncesine kadar modern yerleşim de vardı. Ayrıca zeminin yaklaşık 1 metre kadar altında ırmak yönüne doğru, düzgün kesilerek yerleştirilmiş çok büyük blok taşlar yer almaktadır. Haydar Çoruh'un (BOA.ŞD.500.35/3'ten) aktardığına göre burada, 1875 yılında Osmanlı İmparatorluğu Tekfur Gölü bataklığının kurutulması için mösyö Galan'a bir keşif yaptırmıştır. Bu keşfe göre Silifke'nin 8 km doğusunda tekfur bataklığı bulunmaktadır. Bataklık üçgenimsi bir yapıya sahiptir ve iki küçük kenarı 4'er km, büyük kenarı ise kuzey-güney istikametinde tahmini olarak 5,5 km uzunluğundadır. Bataklığın yüzölçümü yaklaşık 800 hektar civarındadır. Mösyö Galan'ın "Büyük Tekyar nehrinin yatağı üzerinde üç köprü olup bunların hemen hemen tamamı toprak altında kalmıştır.

Bundan anlaşılan bu ovada önceleri gidiş geliş yapılan önemli yollar mevcuttu ve sair binalar gibi bazı eserler dahi adı geçen Büyük Tekyar'ın asla bataklık olmadığı ve olsa bile bundan pek az önce kurutulduğu, bu ovada yerleşilmiş olduğu açıktır. Büyük Tekyar, duvardan meydana getirilmiş bir havuzun ortasında akmakta olup işbu husus ise şu anda bir metre kadar su altında kalmıştır"³¹ biçiminde ifade ettiği raporda yer alan veriler de göz önüne alındığında, buradaki yerleşimde eski liman yapıları veya tüccar depoları kalıntıları mevcut olabilir. Göksu Nehri burayı alüvyonlarla kapatınca, kesin yeri tartışılan Ura'nın limanı, sonuçta Göksu'nun delta birikintilerine gömülmüştür³². Sonuç olarak, Hüdede höyüğünde ve yakınındaki bu alanda detaylı bir arkeolojik araştırma ve bir kazı yapılırsa, belki de antik Ura Limanı ve kalıntıları bulunabilecek; Hitit Devletiyle, Ugarit, Mısır ilişkileri ve Kilisetepe-Akdeniz bağlantısı daha da kesinleştirilip netleştirilebilecektir.

3. Demir Çağı'nda ve Helenistik Dönem'de Ura Adı

Geç Bronz Çağı sonunda deniz kavimleri istilalarıyla Hitit devletinin Akdeniz bağlantısı kesilip çöküşü yaşanınca, Kilisetepe kalıntıları da görüldüğü üzere, bölgede Miken seramikleri ve kültürü ağırlık kazanır³³. Artık Ura Limanı, Bronz Çağı'nın en önemli Anadolu limanı olarak adından söz ettirmez. Bu dönemin birkaç yüzyıllık yetersiz kaynaklarının ardından erken Helen ve Asur kaynakları Göksu Deltası'ndaki sosyal ve siyasal gelişmelere, yeri geldikçe değinirler. Demir Çağı'nda, yörenin de yer aldığı tüm dağlık Kilikya bölgesine Hilakku denilir ve yerel küçük rahip krallıklar burada hüküm sürmektedir. Asur kralı II. Sargon MÖ 715'te Muşki-Frig kralı Mita'nın güneye sarkmasını önlemek ve Kilikya'yı denetim altında tutmak üzere yaptığı seferde, Kalykadnos (Göksu) üzerindeki *Harrua*'yı da ele geçirir³⁴. Bronz Çağı kenti Ura adının Asur devri *Harrua*'sı ile aynı olduğu kabul edilerek³⁵ "Silifke ile eşitlenmesi, Silifke'ye kadar bir Frig istilasının da kanıtını oluşturur. Çünkü *Harrua*, II.Sargon'un Frigler'den geri aldığı şehirlerden birisidir"³⁶. Ancak, bu devrin siyasi ve ekonomik olarak adı daha çok duyulan yerleşimleri, doğu-Ovalık Kilikya'daki yerleşimlerdir. *Harrua*, onlara göre gölgede kalan bir yerleşimdir. Bu nedenle de MÖ XI. yüzyıldan MÖ VI. yüzyıla kadar hakkında çok fazla bilgi bulunan yerlerden değildir.

MÖ VI. yüzyılda Asur etkisinin sona erdiği yörenin kıyıları daha belirgin biçimde Helen koloni yerleşimleri ile donanırken, bütüncül anlamda Kilikya'da etkinliğini sürdüren siyasi güç ise artık Yeni Babil Krallığı olmuştur. Kilikya'daki yerel rahip krallıklar genellikle Babil otoritesini kabul eden birer vassal haline gelmiştir. Babil kaynaklarında adı geçen ve Ura bölgesinde hüküm süren yerel güç ise Pirindu yerel krallığıdır³⁷. Pirindu'nun eski (belki de yazlık) başkenti, Gülnar'ın birkaç km güneyinde, Kelenderis-Zeyne-Mut antik güzergâhını kontrol eden, üzeri düz bir tepede konumlanan Meydancikkale = Kirshu'dur. Kral Appuası'nın idaresindeki Pirindu'nun asıl başkenti ise Ura olarak geçer. Ancak burası, bir liman kenti değil, dağlık, ormanlar içinde bir kenttir. Bu durumda, Ali M. Dinçol'un Ura'nın sadece kent değil bölge

³¹ Çoruh, 2019: 273-279.

³² Taffet, 1999: 133.

³³ Korkmaz, 2013: 87.

³⁴ Kurt, 2001: 174.

³⁵ Hild & Hellenkemper, 1990: 369.

³⁶ Kurt, 2001: 174.

³⁷ Kurt, 2005: 307.

adı da olduğu önerisi daha makul hale gelmektedir. Babil kralı Neriglissar'ın MÖ 557-556 yıllarındaki Kilikya Seferi sırasında ele geçirdiği Ura dağlık kenti varsa da liman kenti Ura adı, belki de Bizanslı Stephanos'un söylediği dönüşüme uğramış ve Helence Hyria adı ile anılmaya başlanmıştır. Zaten bu yüzyıllarda kıyılarda Aphrodisias, Holmoi, Kelenderis, Soloi gibi Helen koloni yerleşimleri yoğunlaşmıştır.

Bu bağlamda olmak üzere, kahramanlar çağı Helen efsanelerinde adı geçen Mopsos ve Sarpedon, yörede birer kent kurucusu ve kahraman olarak anılmaya başlanacaktır. Yörenin artık çöken Hitit dünyası ve kültürüyle bağı kopmuş ve özellikle kıyı yerleşimlerinde Helen inanış, kültür dünyasının etkileri belirginleşmiştir. Bilhassa MÖ VI. V. yüzyıllardan başlayarak ve Makedon fetihleriyle zirveye ulaşarak Anadolu'nun birçok şehri, temel efsaneleri ustaca ve yüksek derecede imalat yoluyla kullanarak, kendilerinin Helenik kökenlerini iddia etme çabasına yönelirler³⁸. Strabon'a göre (bugünkü Taşucu'ndaki) Holmoi adlı Hellen kolonisinden göç edenlerin yerleştiği Helenistik Seleucia³⁹ da bu çabaya yönelen yerleşimlerdenidir.

4. Roma, Doğu Roma ve Türkler Döneminde Ura Adının Kullanımı

Demir Çağı'nda Ura adıyla anılmaya devam eden dağlık yerleşim, Helenistik Dönem'de, yukarıda değindiğimiz Helen etkisiyle Olba adıyla anılmaya başlanmıştır. Zeus Olbios tapınım merkezine (Uzuncaburç/Diocaesarea) en yakın konumda yer alan Olba akropolisi, az sayıda nüfusa sahip, surla çevrili bir kale yerleşimi özelliği taşımaktadır⁴⁰. Bu adlandırma, bölgenin Arap saldırıları sonrasında 7. yüzyılın ikinci yarısında terkedilmesine⁴¹ kadar devam eder. Ama Emel Erten'e göre "Olba yakınındaki Diocaesarea MS 10. yüzyılda bir kale yerleşimi niteliğinde varlığını korumaya devam eder. MS.12. yüzyıla gelindiğinde ise Diocaesarea, Selçuklu – Doğu Roma sınır hattı üzerinde yer almaktadır. Buna karşılık, aynı dönemler içinde Olba'nın da varlığını sürdürdüğünü gösteren yazılı kayıtlara rastlanmadığı gibi, bunu doğrulayan herhangi bir arkeolojik veri de elde edilmiş değildir" ⁴². Erten, Diocaesarea ile Prakana kentlerini aynı yerleşimin iki farklı adı kabul ettiği için bu yargıya varmaktadır. Oysa diğer bir yazımızda vurguladığımız üzere Prakana kenti, Mut-Silifke-Gülнар yollarının birleşim noktası olan bugünkü Zeyne köyü civarındaki, 1930'lara kadar varlığını sürdüren Alakilise adlı köyün bulunduğu yerde konuşlanmış (bkz: Yalçın 2022, 77-80). Dolayısıyla Diocaesarea'da yerleşimin 10-12. yüzyıllarda kale yerleşimi olarak varlığını sürdürdüğü yargısı, arkeolojik ve yüzey araştırmaları ile elde edilmiş bilgi ve bulgulara dayanarak değil, Prakana hakkındaki yazılı kaynakların verdiği bilgilere dayalı bir yargıdır. Yani diğer bir deyimle, Diocaesarea'da da yerleşim, büyük bir ihtimalle Olba'daki gibi 7. yüzyılın ikinci yarısında son bulmuştur.

Bu durumda, Türk (Anadolu Selçuklu) fetihleri sırasında kimi yer adları Doğu Roma egemenliğinde Mut-Silifke civarlarında yaşayan yerli halktan, Türklere ve Türkçeye telaffuz farklarıyla da olsa geçmiş olabilir. Yöre adı Roma-Doğu Roma resmi kayıtlarında her ne kadar Olba olarak geçiyorsa da yöre halkı arasında hâlâ Ura adı anılıyor olmalı ki bu adı duyan Türkler, aynı adlandırmayı devam ettirmiştir.

³⁸ Casabonne, 1999: 72.

³⁹ Strabon, 2000: 255.

⁴⁰ Sarıiz, 2014: 21.

⁴¹ Erten, 2014: 68.

⁴² Erten, 2014: 69.

Osmanlı-Türk egemenliği döneminde halkın bu adlandırmasının tarihsel kayıtları da vardır. Nitekim 1500-1551 yılları arası Osmanlı tahrir defterlerinde yörenin Ura/Uğra adıyla kaydedildiği görülür⁴³. 19. yüzyıl sonlarında V.M. Ramsay, Uzuncaburç/Diocaesarea yakınındaki kent olan Olba'nın bu adının, Ura kelimesinin Helenleşmesi ile bu hale geldiğini belirtir. Dolayısıyla Olba'nın bulunduğu mevkiye yerel halk tarafından hâlâ Oura/Uğra denilmesinden dolayı antik Olba'yı, Ura'nın yeri olarak önerir⁴⁴. Nitekim Th. Bent de (16. yüzyıl Osmanlı tahrir defterlerindeki Ura-Uğra kaydından haberdar olmadığı için, sadece) Yörükler tarafından Oura biçimindeki (söylendiğini sandığı) adlandırmanın büyük olasılıkla antik Olba isminden bozulduğunu belirtmektedir⁴⁵. W. F. Albright yörede yerel adlandırmada kullanılan Uğuraları ("mutluluk alanında") ifadesinin Th. Bent tarafından Oura'ya dönüştürüldüğünü düşünse de bu, eski Ura adının Türkçedeki deformasyonunun sonucudur⁴⁶.

Sonuç

MÖ XV. yüzyıldan itibaren kayıtlarda görülmeye başlayan Ura kelimesi, Luvica'da "büyük-ulu" demektir. İlk kullanımında bir liman kentini ve burada yaşayan tüccarları adlandırmakta kullanılmaktadır.

Hitit Kralı I. Arnuwanda'nın güney Anadolu'ya yaptığı sefer kapsamında, MÖ XV. yüzyıl sonu ile XIV. yüzyıl ortasındaki zaman diliminde, yerel kabile yaşlıları ile yapılan anlaşmada adı geçer. Bu anlaşmada, yaşlıların yaşadığı yöre-bölge olarak Ura adı kullanılır.

Ura'nın bir liman ve tüccar yerleşimi olarak, MÖ XIII. yüzyılda Hititlerin Akdeniz'den ticari ihtiyaçlarının karşılanmasında ve deniz güvenliğinin sağlanmasında adı daha sık geçmeye başlar. Bu kelime, Hitit Devletinin yıkılmasından MÖ VIII. yüzyıla kadar, bilinen tarihi kayıtlarda duyulmaz. Ura kelimesi MÖ 715'te Asur Kralı II. Sargon'un Hilakku seferi kapsamında, Harrua biçiminde söylenişi ile tekrar geçer. Ura'nın bu sırada da bir kıyı şehri olması ihtimali kuvvetlidir.

MÖ 557'de Babil Kralı Neriglissar'ın Kilikya seferinde Pirindu Krallığı başkenti olarak Ura adı tekrar kayıtlarda geçer. Ancak bu kez Ura, bir liman kenti değil, dağlık alanda bir kenttir. Bu yıllara yakın tarihlerde Kilikya kıyılarında Helen kolonileri kurulması süreci başlar. Bu sırada yerel halk arasında Ura kelimesi unutulmamış olmalı ki Helen telaffuzuna Hyria biçiminde geçerek kullanılmaya devam eder.

Demir Çağı'nda Pirindu Krallığı'nın başkenti olarak geçen Ura kentinin adı, Roma ve Doğu Roma dönemlerinde Olba adına dönüşür. Ancak halk arasında kullanılmaya devam edilmiş olmalı ki Orta Çağ'da (MS 12-13. yüzyıllar) Türk (Anadolu Selçuklu) fetihleri sırasında Türkçe'ye de geçmiştir. Nitekim 16. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu tahrir defterlerinde Silifke'ye bağlı "Ura-Uğra" köyü olarak kaydedilmiştir. Ura kelimesi, MS.19. yüzyıl sonlarında Ramsay'ın da kaydettiği üzere aynı yöreyi adlandırmak için Oura biçiminde kullanılmaktadır. Ura kelimesi,

⁴³ 1506-1507 tarihli ve 31 numaralı Osmanlı tahrir defterlerinde kelime, Göynüklü cemaatinin yaşadığı köy olarak gösterilip "Ura" biçiminde yer alır (TT.d. no: 31, s.395). Yine 1519-1520 tarihli defterde "Ura" köyü biçiminde kaydedilmiştir (TT.d. no.83, s. 171). 1530 tarihli *Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri*'nde de (s. 276) "Ura" köyü olarak kayıtlıdır. 1551 tarihli defterde ise "Uğra" köyü biçiminde yer alır (TT.d. no: 272, s. 280).

⁴⁴ Ramsay, 1960: 22.

⁴⁵ Bent, 1891: 222.

⁴⁶ Davesne vd., 1987: 373, dn 27.

yine aynı yörenin adı olarak günümüzde de kullanılmaktadır. Sonuç olarak Ura kelimesi, en az 4 bin yıldır unutulmamış ve kullanılmaya devam eden bir kelimedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Etik Kurul izni ile ilgili; bu makalenin konusunu oluşturan çalışmanın yazarı ve hakemleri, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmişlerdir.

Kaynakça

- Bakar A. (2015). Seleucia ad Calycadnum: Arkeolojik Veriler ve Yerleşim Tarihi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Beal R.H. (1992). The Location of Cilician Ura. *Anatolian Studies*, XLII, 65-73.
- Bent J. Th. (1891). A Journey in Cilicia Tracheia. *The Journal of Hellenic Studies*, 12, 206-224.
- BOA. (1996). 387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri 937/1530,1. Ankara.
- Brice, T. (2003). *Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum*. Ankara, Dost Kitabevi.
- Casabonne O. (1999). Notes Ciliciennes. *Anatolia Antiqua*, 7, 69-88.
- Casabonne O. (2005). "Quelques ret Hypothèses sur Ura et la Cilicie Trachée. *Colloquium Anatolicum*, 4, 67-81.
- Çoruh H. (2019). Osmanlı Döneminde Bataklik Islah Çalışmaları (1840-1920). *Journal of Strategic Research in Social Science*, 5 (1), 267-294.
- Davesne A, Lemaire A. & Lozachmeur H. (1987). Le Site Archéologique de Meydancikkale (Turquie); du Royaume de Pirindu à la Garnison Ptolémaïque. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 2, 359-383. <http://dx.doi.org/10.3406/crai.1987.14501>.
- Dinçol A.M, Yakar J, Dinçol B. & Taffet A. (2000). The Borders of Appanage Kingdom of Tarhuntassa- a Geographical and Archaeological Assesment. *Anatolica*, XXVI, 1-29.
- Erhan N. H. (2009). Seramik Buluntular Işığında Geç Tunç Çağı-Erken Demir Çağında Çukurova-Kıbrıs İlişkileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Erten E. (2014). Arkeolojik Veriler ve Tarihsel Olaylar Işığında Olba'da Yerleşimin Son Bulması. *Seleucia ad Calycadnum*, IV, 57-72.
- Forlanini M. (1988). La Regione del Tauro Nei Testi Hittiti. *Vicino Oriente*, 7, 129-169.
- Forlanini M. (2017). South Central: The Lower Land and hattmelcerttassa. *Hittite Landscape and Geography* (ss. 241-252). Leiden/Boston.
- French D.H. (1965). Prehistoric Sites in the Göksu Valley. *Anatolian Studies*, 15, 177-201.

- Gürbüz O. (1994). Göksu Deltası'nın Doğu Kıyısındaki Kıyı Çizgisinin Gerilemesi ve Sonuçları. *Türk Coğrafya Dergisi*, 29, 409-417.
- Hild F. & Hellenkemper H. (1990). *Kilikien und Isaurien*, Tabula Imperii Byzantini V. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Kılar H. & Çiçek, İ. (2018). Göksu Deltası Kıyı Çizgisi Değişiminin DSAS Aracı ile Belirlenmesi. *Coğrafya Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 89-104.
- Koç Ö. (2007). Göksu Deltasının Jeolojik Evrimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Korkmaz Z. (2013). Kilikya Demir Çağı Yerleşimleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kurt M. (2001). Eskiçağda Göksu (Kalykadnos) Havzası. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kurt M. (2005). MÖ VI.-V. Yüzyıllarda Kilikya Bölgesi: Küresel Güçler ve Siyennesis Krallığı. *Tarihin Peşinde*, 13, 303-326.
- Laroche E. (1959). *Dictionnaire de la Langue Louvite*. Paris.
- Macqueen J. G. (2013). *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*. Ankara, Arkadaş Yayınevi.
- Matessi, A. (2021). The ways of an empire: Continuity and change of route landscapes across the Taurus during the Hittite Period (ca. 1650–1200 BCE). *Journal of Anthropological Archaeology*, 62, 101293, <https://doi.org/10.1016/j.jaa.2021.101293>.
- Melchert H.C. (2007). Melchert, H. C., The Borders Of Tarhuntassa Revisited. *Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan* (ss. 507-513). İstanbul.
- Mellaart J. (1954). Preliminary Report on Survey of Pre-classical Remains in Southern Turkey. *Anatolian Studies*, 4, 175-240.
- Oruç S. Z. (2013). Harbor Settlement Patterns of Second Millenium BC in Cilicia and The Amuq. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Özyıldırım M. (2006). 359 Seleucia Konsili Kararlarının Çözümlemesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Postgate N. (2007). The Kilise Tepe Area in Pre-Classical and Hellenistic Times. N. Postgate, D. Thomas (Ed.), *Excavations at Kilise Tepe, 1994-98 From Bronze Age to Byzantine in Western Cilicia 1*, (ss. 15-18). Ankara, British Institute at Ankara.
- Ramsay V.M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. İstanbul, MEB Yayınları.
- Sarıöz E. (2014). Tiyatro Kazısı Sikke Buluntuları Işığında Olba Tarihi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Strabon (2000). *Antik Anadolu Coğrafyası*, (çev: Adnan Pekman) İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Taffet A. (1999). The Likely Locations of Middle and Late Bronze Age Harbors in Cilicia- An Assessment Based on Levantine Models. *La Cilicie: Espaces et Pouvoirs Locaux (IIe millénaire av. J.-C. – IVe siècle ap. J.-C.)*. (ss. 127-135). İstanbul.
- Tapu Tahrir Defterleri (BOA. TT.d. no: 31-83-272).
- Ünal A. (2002). *Hititler Devrinde Anadolu I*. İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ünal A. (2003). Hititler, Akdeniz ve Liman Kenti Ura. *Olba*, VII, 13-40.

Yakar J. (1976). Batı Anadolu'da Hitit Yayılımı. *Anatolien Studies*, XXVI, 117-126.

Yalçın, A. (2022). Antik Kilikya Kenti Prakana'nın Konumu Hakkında Düşünceler. *Arkhaia Anatolika*, 5, 74-83.